

Кисіль К. О.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Специфіка діяльності сільськогосподарських підприємств вимагає налагодження механізму подвійної адаптації до ринкових і природно-кліматичних умов. Підвищена ризикованість пов'язана з сезонністю і низькою технологічністю виробництва, використанням природних ресурсів, низькою еластичністю попиту на сільськогосподарську продукцію та її здатністю швидко псуватися, природно-кліматичними факторами і використанням землі як основного засобу виробництва. Постійне існування таких загроз обумовлює актуальність досліджень проблеми формування механізму економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.

Сільськогосподарські підприємства займають визначальне місце у розвитку сільських територій. Для більшості сільських поселень вони є основним джерелом робочих місць і соціального відтворення. Саме тому управління економічної безпекою сільськогосподарських підприємств має не тільки суто економічний характер, але і глибокий соціальний аспект.

Економічна безпека сільськогосподарського підприємства - це такий стан його господарських ресурсів, що забезпечує раціональну галузеву та організаційну структуру підприємства, з огляду на географічне розташування та природно-кліматичні умови діяльності. В такому стані економічний суб'єкт здатний ефективно протидіяти можливим загрозам внутрішнього і зовнішнього середовища, а також досягати поставлених цілей і завдань на основі реалізації обраної ним стратегії розвитку[1].

Економічна безпека аграрного підприємства в широкому розумінні - це його здатність досягти належного рівня конкурентоспроможності при будь-якому ступеню впливу можливих ризиків і загроз.

Головна мета економічної безпеки сільськогосподарського підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування в поточний момент і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Економічна безпека сільськогосподарських підприємств є критерієм надійності їх партнерства в бізнесі і здатності забезпечувати переробні підприємства сировиною, а населення - продуктами харчування.

У сільськогосподарських підприємствах ризик виникає на всіх стадіях господарського процесу: посів та догляд за культурами, збирання врожаю, транспортування, робота технічних засобів, залучення інвестицій, інфраструктура ринку, найм сезонних працівників та у багатьох інших випадках. Крім того, сільське господарство, на відміну від інших галузей національного господарства, має специфічну причину появи невизначеності –

природні чинники, від яких залежать кінцеві результати господарювання. Тому для досягнення належного рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання необхідно враховувати весь спектр факторів, від яких залежить ефективність функціонування підприємства в умовах жорсткої конкуренції [2].

Враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва, виділяють наступні складові формування економічної безпеки (рис.1).

Рисунок 1 - Складові економічної безпеки сільськогосподарських підприємств

Джерело: побудовано за даними [1]

Основними проблемами сільськогосподарських підприємств є:

- низький рівень ресурсно-технічного забезпечення (нездатність забезпечити виробництво матеріальними ресурсами в необхідному обсязі);
- обмеженість власних фінансових коштів;
- відсутність капіталовкладень (унеможливає процес відтворення основних фондів);
- низький рівень продуктивності праці працівників;
- брак кваліфікованих кадрів на підприємствах;
- нераціональне використання земельних ресурсів;
- низький рівень цінової конкурентоспроможності підприємств [3].

На національному рівні економічна безпеку сільськогосподарських підприємств визначається регулюванням цін і тарифів, державною підтримкою товаровиробників через введення особливого режиму оподаткування сільськогосподарських підприємств, наданням дотацій, пільгових кредитів, забезпеченням пільгових умов страхування, державним забезпеченням лізингу сільськогосподарської техніки, сертифікацією продукції, обмеженням імпорту сільськогосподарської продукції тарифними і нетарифними заходами.

Керівники сільськогосподарських підприємств вважають, що основними чинниками, які б сприяли розвитку підприємств, є державна підтримка, наявність фінансових ресурсів, достатнє технічне забезпечення, висока

кваліфікація та досвід працівників, ефективне використання земельних ресурсів, підвищення якості продукції [4].

Економічна безпека сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні передбачає прийняття регіональних програм розвитку виробництва та забезпечення споживання сільськогосподарської продукції. Такі програми включають фінансову підтримку виробників сільськогосподарської продукції з використанням засобів регіонального бюджету, регулювання викидів шкідливих речовин, моніторинг стану природного середовища, в якій відбувається виробництво сільськогосподарської продукції, створення об'єктів виробничої інфраструктури і компенсація витрат на утримання соціальної інфраструктури.

Для забезпечення фінансової безпеки на підприємствах і можливості передбачення ризиків на підприємстві повинна існувати система органів управління фінансовою безпекою, що мають проводити діагностування стану підприємства, прогнозувати можливі загрози та вживати низку заходів із забезпечення стабільності системи фінансової безпеки аграрних підприємств.

З цією метою слід здійснювати ефективне управління економічною безпекою через створення відповідної спеціалізованої структури – служби економічної безпеки. Її діяльність повинна ґрунтуватися на дотриманні принципів: керованості, послідовності, системності, пріоритетності, справедливості, збалансованості та узгодженості [5]

Сьогодні аграрний сектор України характеризується масштабністю кризових явищ, йому притаманні висока ризиковість та інвестиційна непривабливість. Передумовою стійкого розвитку сільськогосподарського підприємства є формування ним власної системи економічної безпеки. Останню слід розглядати як основоформуючий елемент захисту національної економіки та забезпечення високого рівня економічної безпеки держави загалом, оскільки безпека підсистем нижчого рівня ієрархії, тобто окремих підприємств, є необхідною умовою для зміцнення безпеки систем вищого рівня.

Список використаних джерел:

1. Ткачук В. І., Яремова М. І. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/6_2019/14.pdf (дата звернення: 11.10.2020).

2. Терещенко М. А. Економічна сутність фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. *«Young Scientist»*. 2017. Вип. 1.1 (41.1). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/1/197.pdf> (дата звернення: 11.10.2020).

3. Качанівська Ю. І. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2015. Вип. 1. URL: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyku/nvse/01_2015/15kyuibsp.pdf (дата звернення: 11.10.2020).

4. Вдовенко Л. О., Черненко О. С. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в аграрній сфері : монографія. Вінниця «Нілан-ЛТД», 2017. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/16959.pdf> (дата звернення: 11.10.2020).

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна